ÎNTRE LECTURĂ ŞI SPECTACOL

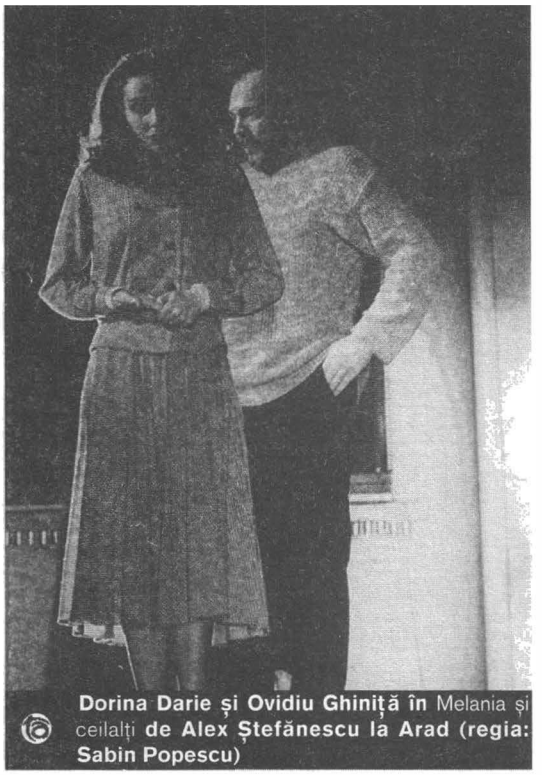

Dorina Darie şi Ovidiu Ghiniţă în Melania şi ceilalţi de Alex Ştefănescu la Arad (regia: Sabin Popescu)

MELANIA ŞI CEILALŢI de Alex Ştefănescu ● TEATRUL DE STAT DIN ARAD ● Data reprezentaţiei: 18 februarie 1995 ● Regia: Sabin Popescu ● Scenografia: Doru Păcurar ● Muzica: Ilie Stepan ● Distribuţia: Ovidiu Ghiniţă (Paul Stanciu), Dorina Darie (Marta Enăchescu), Constantin Florea (Titi Enăchescu), Adriana Ghiniţă (Lilişor Vasilescu), Emilia Dima Jurcă (Madam Enăchescu), Ioan Peter (Un hoţ), Ovidiu Balint (Alt hoţ).

**

Scrisă înainte de 1989, piesa de debut a criticului literar Alex Ştefănescu nu suferă prea mult de pe urma trecerii timpului şi a schimbării timpurilor. Sigur, e o comedie de moravuri, şi moravurile s-au schimbat prea puţin. Dar la fel de sigur e faptul că piesa e scrisă cu talent, chiar dacă n-a avut încă parte de spectacolul care s-o lanseze pe piaţa teatrală. Acesta ar fi trebuit să lanseze, el însuşi, un nou cuplu de interpreţi, credibili deci nu fiecare în parte, ci în relaţia care se stabileşte între ei, la vedere, pe scenă. În absenţa acestui „amănunt" – esenţial –, orice punere în scenă devine cel mult un spectacol al intenţiilor regizorale, care nu duc însă nicăieri, câtă vreme nu trec rampa.

E păcatul de care suferă în chipul cel mai evident cu putinţă şi montarea de la Arad, semnată de Sabin Popescu (debut regizoral) cu un soi de paradoxală şi inutilă rigoare a explicitării intenţiilor. Vor fi fost poate bune în timpul lecturii la masă, dar nu pentru ele venim la teatru, ci pentru spectacol. Iar dacă tulburătoarea zădărnicie de două ceasuri nu ne tulbură chiar deloc, dacă actorii nu ne emoţionează, nu ne „iau cu ei" şi nu ne conving, atunci totul rămâne chiar zădărnicie. Fie ea şi sub semnul celor mai bune intenţii. Şi degeaba o crezi pe Emilia Dima Jurcă (în Madam Enăchescu), trecând cu uşurinţă peste unele sublinieri ostentative, dar vii, din jocul domniei-sale, câtă vreme nu-i poţi crede pe protagonişti, pe cât de „corecţi", pe atât de reci în relaţia care ar fi trebuit să devină şi pentru noi ataşantă.

Ei sunt Dorina Darie (Marta Enăchescu), actriţă cu certe posibilităţi mai ales în registrul dramatic, şi Ovidiu Ghiniţă (Paul Stanciu), actor experimentat, dar care a ajuns să fie distribuit excesiv, în roluri ce nu i se mai potrivesc de mult. „Vina" nu e a lor, ci a regizorului, care şi-a alcătuit prost distribuţia. Dacă nu-i ai pe cei doi, nu pui piesa. Dacă o pui fără ei, poţi cel mult să mai storci oarece haz dintr-un rol de coloratură precum Titi Enăchescu, şarjat în nota cunoscută de Constantin Florea, dar nu trebuie să te mai miri că spectacolul „nu se leagă". Oricât de modern ar fi fost în **intenţiile** sale, încă o dată, mai mult subliniate decât materializate, chiar şi prin scenografie.

Acea paradoxală rigoare despre care vorbeam e totuşi un indiciu al seriozităţii pregătirii profesionale dobândite de Sabin Popescu, ca om de teatru. Ea ne obligă să-l aşteptăm cu interes pe regizorul cu acelaşi nume, la următorul spectacol.

VICTOR PARHON

SUFLETE OXIDATE

CAMERISTELE de Jean Genet ● TEATRUL DE STAT DIN ARAD ● Data reprezentaţiei: 4 martie 1995 ● Regia: Ion Mânzatu ● Scenografia: Doru Păcurar ● Distribuţia: Monia Pricopi (Doamna), Mirela Bucur (Solange), Liliana Popovici (Claire), Ioan Peter (Domnul).

**

Citesc într-o publicaţie – care se bucură că teatrul arădean joacă piesa **Cameristele** – un apendice la satisfacţie: „Acest autor, aproape necunoscut la noi, şi această piesă, aproape nejucată pe scenele noastre". I-aş spune confratelui gazetar, sau consorei, că autorul nu e căutuşi de puţin necunoscut, iar lucrarea s-a ivit pentru prima oară în limba română cu mai mulţi ani în urmă, la Ploieşti, montată aici de Eugenia Ionescu; pe urmă, pe alte patru scene; iar acum o reprezintă – sau se pregătesc s-o reia – vreo trei teatre, ceea ce ar fi trebuit să comunice şi foicica-program a teatrului (care informează că piesa s-a jucat la Paris, Londra şi New York). Trupa din Bacău a adus în turneu la Bucureşti (în 1991) şi **Balconul** de Genet.

Nu semnalez amănuntele din pedanterie, şi nici ca să-l necăjesc cumva pe semnatarul (ori semnatara) acelei cronicuţe, ci pentru că întâlnesc în presă prea frecvent asemenea manifestări de ignoranţă blândă, sau agresivă, uneori chiar stupidă: „Brecht, care a fost interzis la noi în vechiul regim" (cu excepţia a unsprezece piese de-ale sale! – să nu-ţi vină a crede! **n.n.**); „Cei cincizeci de ani de întuneric, în care teatrul nostru a fost oprit să iasă dincolo de fruntariile ţării" (în afara a vreo şaizeci de turnee în Europa, America, Asia, Africa, **n.n.**); „Regizorii noştri mari, toţi exilaţi din ţară"; „Anonimatul din care trebuie scoase acum, **în sfârşit**, teatrele noastre de provincie" (măcar pe cel de la Craiova să-l iertăm... **n.n.**). Am citit, nu fără surprindere, chiar în revista Institutului francez, sub o iscălitură română, că Eugen Ionescu ne-a fost, amar de ani, practic necunoscut, ideile sale despre teatru, străine, piesele, puse sub embargo şi că nu era voie să vorbeşti

Scenă din Cameristele **de Jean Genet la Arad (regia: Ion Mânzatu)**

şi să scrii despre el – ceea ce e o comedie de umor involuntar mai mult decât gras.

Nu ştiu exact pentru a câta oară se aduce acum la lumina reflectoarelor **Cameristele**. Din punctul meu de vedere, dacă tot pornim la „descoperirea" lui Genet, am mai putea opta şi pentru cunoaşterea altor scrieri de-ale sale. Le citim în fraceză, le traducem, mai îmbogăţim astfel repertoriul general cu noutăţi, că prea se îndesesc, de la o vreme, titluri fumate şi prea se observă o scădere a puterii şi poftei de lectură a unor directori, regizori – de secretari literari să nu mai vorbim...

Dar cum, totuşi, regizorul Ion Mânzatu a lucrat **Cameristele**, să vedem ce anume l-a interesat să ne releve. El a conceput evoluţia raportului dintre cele trei femei – surorile cameriste şi stăpâna lor – într-un mod care diferă de acela al unor vechi reprezentări: servele o maimuţăresc pe Doamnă, care şi ea se maimuţăreşte, încercând să mimeze o „grande dame". Dar se vede că acea cocotă de lux a fost cândva, şi ea, probabil, o biată cameristă. În acest fel, frustrarea surorilor, pofta lor criminală de vindictă apar oarecum ca rime la maniera dominatoare a stăpânei şi la ridicolele ei preţiozităţi. Al doilea element novator al actualei mizanscene: pe fundal, în rame ale unui soi de panopticum, apar figuri bărbăteşti (însă rău executate, din carton pe beţe, şi incert luminate) printre care şi Domnul (în text e personajul ce nu apare), fantasmă care le torturează în fapt pe toate cele trei femei. El vine, la un moment dat, în scenă, şi pe viu – fie nud, fie în veşminte albe –, ceea ce constituie, iar, o trăsătură de unire în destinele protagonistelor.

Ca şi în alte spectacole pe care le-a semnat la Arad – fie la teatrul dramatic, fie la cel de păpuşi –, Ion Mânzatu se vădeşte a fi un om de idei, dar care izbuteşte doar în parte să le dea o expresie artistică şi să le ducă până la capăt. Paravanul cu umbre – pe care l-a creat – e realizat aproximativ şi afectează congruenţa imaginii generale. Nu se realizează misterul dorit, extrapolările de sens sunt palide. Atitudinile, mişcarea bărbatului (Ioan Peter) nu sunt pe deplin elaborate, ne lămurim greu şi târziu ce e cu ivirile sale.

Interpretele, tinere, au o costumaţie convenabilă (o rochie amplă, roşie prevesteşte drama). Monia Pricopi (Doamna) joacă în vervă, cu ifose nimerite, glas adecvat, dar cade mereu în excese vocale şi comportamentale. Mirela Bucur (Solange) e ageră, impulsivă, ricanatoare, cum se cuvine, dar uneori pierde controlul rolului şi dilată momente ce nu au neapărat semnificaţie. Claire (Liliana Popovici) e fermă, ameninţătoare, are forţă, nu-şi dozează însă satisfăcător efectele, nu-şi gradează atacurile. Se creează, de la un moment dat, o senzaţie de monotonie în regim de climat temperamental supraîncălzit.

Altminteri, sigur, tinerele sunt talentate (le-am văzut şi în alte spectacole arădene), iar regizorul le-a distribuit curajos şi în acelaşi timp întemeiat în atât de complicatele – sub raport psihologic – roluri. A tratat raporturile între aceste fiinţe debusolate în spiritul interferenţelor nefericite dictate de autor, adăugând cu invenţie un plus de motivaţie plauzibilă dramei ce încheie piesa.

Scenograful Doru Păcurar a contribuit la formularea metaforei principale, dar nici el n-a finalizat artistic şi n-a finisat cadrul propus. Ilustraţia muzicală e şi aici – ca în toate spectacolele lui Ion Mânzatu – aleasă cu pricepere, orânduită cu grijă, adecvată în totul.

VALENTIN SILVESTRU